

УВОД

Настоящият учебник е разработен за студентите, които посещават дисциплини, свързани с миграционните процеси, интеграцията на мигранти и миграционни изследвания. В седем части е представена проблематиката на международните миграции от няколко гледни точки: теоретична, емпирична, социологическа, историческа, законодателна и политическа. Учебникът „Международни миграции“ запознава студентите с водещи в съвременната наука теории и изследвания на миграционните процеси, като разчита на интердисциплинарен подход посредством теоретични парадигми от полето на социологията, икономиката, политологията и антропологията.

Структурата на учебника следва класическото разбиране за обучение от теория към практика. Всяка от представените теми е допълнена с казуси, данни от актуални миграционни изследвания или биографични наративи. Учебникът е създаден с цел да обедини присъствените занятия и онлайн обучението чрез материали, които са достъпни онлайн, посредством линкове или кодове за сканиране, поместени в текста. На вниманието на студентите са предоставени въпроси и тестове за самоподготовка, различни задачи, онлайн инструменти за анализ на данни и самоподготовка чрез флаш-карти, аудио, видеофайлове и презентации.

Ироничен е фактът, да се пише учебник за миграциите във време на ограничения на мобилността по време на пандемия. Всъщност този период показва много причини за размисъл върху противоречието между желанието да се контролира миграцията и желанието за бунт срещу всеки опит за ограничаване на това основно човешко право – правото на свободното движение.

1. ИСТОРИЧЕСКИ ПОГЛЕД КЪМ МИГРАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ

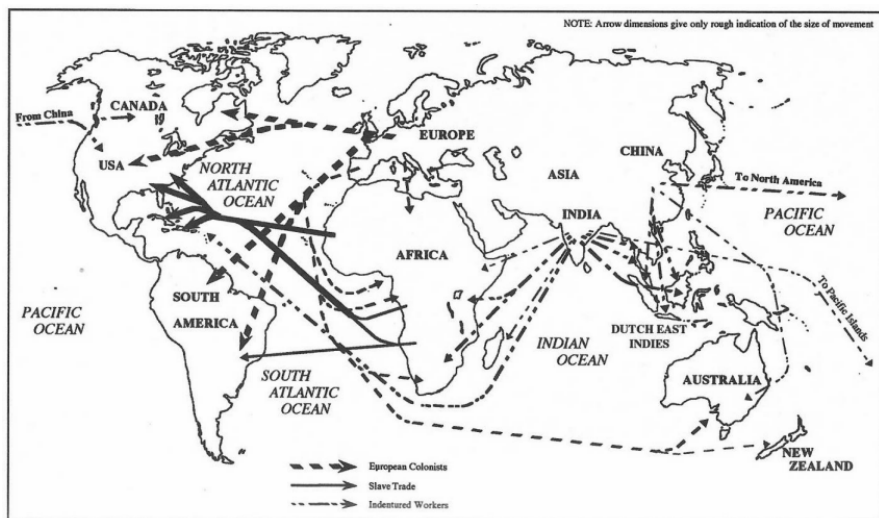
Учебни цели:

1. Да се разбере същността на етноса, общностите и диаспорите.
2. Запознаване с периодите в международните миграции – основни характеристики и проблеми.
3. Запознаване с историята на българските миграции от Освобождението до днес.

В продължение на хиляди години хората са се движили из земното кълбо в търсене на храна, в бягство от врагове или в преследване на богатства, разпространявайки своята култура, език и гени. Хората мигрират и се разпростират из Европа, Африка и Азия. През средновековието миграциите са ограничени от европейския феодализъм, но дори и след това много работници са обвързани със земята, а градските жители ревниво пазят своите привилегии. Правни ограничения, като Уставът на занаятчиите на Англия от 1563 г., ограничават миграцията и през XVIII в. С подобряването на транспортните средства, както и на свободата и възможностите за придвижване международните миграции се засилват. Разширяват своя обхват и продължителност.

Период на колониални миграции през 17 и 18 век

Най-значимото събитие за международните миграции е откритието на Новия свят – обширните земи в Америка и Австралия. Въпреки огромното откритие, в продължение на триста години междуконтиненталната миграция е основно от авантюристи, търговци и моряци. За повечето европейци, освен по време на война, миграциите извън кралството или княжеството са рядкост. Откриването на Новия свят носи нови възможности, не само за ресурси, но и за производства и търговия. В Америка има недостиг на работна ръка, който се попълва от роби транспортирани от Африка. Търговията на роби ги довежда на Карибските острови и източното крайбрежие на Америка.

Фиг. 1. Колониални миграции през 17 и 18 век

Източник: Castles & Miller, 2003

Между 1492 г. и 1820 г. робите са половината от 11,3 милиона мигранти в Северна и Южна Америка. Останалата част са европейци. Нарастването на миграцията от Европа до 1880 г.

води до обръщане на тези пропорции и през 1880 г. потокът от европейци в Северна Америка е по-голям от този на африканците. Около 12 милиона роби са били транспортирани в Америка, при ужасяващи условия и много висока смъртност. Обемът на търговията с роби е бил най-голям в Южна Америка и Карибите – до 1850 г. 4,5 милиона роби са били насилствено транспортирани само в Бразилия (Lovejoy, 1982). През голяма част от колониалния период, икономиките на Южна Америка се основават на големи добивни или селскостопански предприятия, което затруднява привличането на заселници. Въпреки че, коренното население осигурява местен източник на работна ръка, африканските роби съставляват по-голям дял от общата работна сила в Южна Америка, отколкото на север. Осемнадесети век е период на упадък на робовладелческата система. През 1807 г. търговията с роби е забранена в Британската империя и през 1808 г. САЩ спират вноса на роби. Антиробовладелческите движения се разпространяват бързо в Европа – премахва се робството в Дания, Португалия, Швеция, Франция.

До 1820 г. около 2,6 милиона европейци са мигрирали в Америка, главно от Великобритания, Португалия и Испания. Около една четвърт от тях са по силата на договори за връщане на дългове или като осъдени.

Период на миграции от 1820 до Първата световна война

Периодът от 1820 г. до Първата световна война бележи възхода на масовата миграция; около 55 милиона европейци емигрират към Северна Америка (71%), Южна Америка (21%), Австралия и Азия (7%). Важно е да се отбележат няколко характеристики на периода:

- Броят на мигрантите се увеличава главоломно. Преди средата на века миграциите са съвсем малки в сравнение с това, което следва. Средно около 300 000 души мигрират